

Samstämmig bild av ideala läraren och eleven i skolans policydokument

En avhandling från Göteborgs universitet om skolans policydokument visar att den ideala eleven och den ideala läraren ska vara naturligt nyfikna och ha en inneboende vilja att lära eftersom det ska öka Sveriges ekonomiska konkurrenskraft.

– Däremot har argumenten om att utbildning ska bidra till demokrati eller solidaritet hamnat i bakvatten, säger Lena Sjöberg, avhandlingens författare.

Lena Sjöberg, doktorand vid Göteborgs universitet och universitetsadjunkt vid Högskolan Väst, har i sin studie kritiskt granskat olika typer av policydokument, från 1940-talet fram till idag. Det rör sig om statliga utredningar och propositioner, texter från EU-kommissionen, Lärarförbundets kampanjmaterial och lärarstudenters examinationsuppgifter.

– Det finns en relativt samstämmig och därmed kraftfull bild av hur den ideala läraren och eleven ska vara idag. De ska ständigt lära nytt och vara mobila, kreativa, flexibla och produktiva, säger Lena Sjöberg.

Lena Sjöberg pekar på den omfattande mängd av system och tekniker som sedan 90-talet skapats för att styra elever och lärare – exempelvis nationella prov, lärarlegitimation, utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner.

– Systemen och teknikerna har kommit samtidigt som skolan avreglerats och decentraliserats. I retoriken talar man om den kompetenta eleven och den professionella läraren. I praktiken blir det ett väldigt glapp mellan det talet och den omfattande kontroll som skapats, säger Lena Sjöberg.

Policydokumenten uppvisar också en oenighet i synen på hur lärares personlighet formas. Från mitten av 1960-talet och en bit in på 1980-talet angav dokumenten att lärarutbildning verkligen kan forma personligheter och det synsättet lever kvar. Ett konkurrerande synsätt är att det istället krävs vissa medfödda anlag för att bli lärare, något som kommer till uttryck i den statliga utredningen om lärarutbildningen, HUT 07, från 2007. Där sägs att man måste ha fallenhet för yrket. "Hur bra utbildningen än är, kan den inte forma den goda lärare barnen och eleverna behöver om inte hon eller han har förutsättningar att framgångsrikt utöva yrket", anger HUT07.

– Det är ett eko från mitten av förra seklet. Då talades det också om att lärare måste ha vissa medfödda anlag, säger Lena Sjöberg.

"Sannolikt hör det till de personliga egenskaper, som icke kunna i någon högre grad påverkas genom lärarutbildningen", anger exempelvis en proposition år 1950.

Det finns alltså paralleller mellan mitten av förra seklet och idag, men det finns också en stor skillnad:

– Då ansågs skolan i första hand ha ett demokratiuppdrag. Idag är det istället en ekonomisk rationalitet som slår igenom. Utbildningens syfte är i första hand att öka konkurrenskraften i den globala ekonomin, och Sverige ska helst vara bäst i klassen, säger Lena Sjöberg.

Förändringen i synen på utbildningens syfte syns utöver i de svenska dokumenten även i EU-kommissionens texter.

För mer information:

Lena Sjöberg, telefon: 0709-93 23 09, e-post: lena.sjoberg@hv.se

Lena Sjöberg lägger fram sin avhandling *Bäst i klassen? Lärare och elever i svenska och europeiska policytexter* vid institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet.

Tid: fredag 25 februari kl 13:15

Plats: Högskolan Väst, Albertsalen, Gustava Melins gata 2, Trollhättan

Läs avhandlingen på följande länk: <http://hdl.handle.net/2077/24101>